

СИМБІОЗ Я-КОНЦЕПЦІЇ ТА САМОПІЗНАННЯ У СВІДОМОСТІ ІНДИВІДА*Запорізька державна інженерна академія, кафедра філософії та суспільних наук*

Ідея Я-концепції відома тисячі років. Вона розглядалась у такій ведичній філософії, як Ахамкара; терміну близько 3000 років, як і східній духовній практиці – йозі [2]. Психологи Абрахам Маслоу і Карл Роджерс теж працювали над ідеєю Я-концепції на Заході. Відповідно до робіт Роджерса, кожен прагне отримати «ідеального себе». Дослідник також висловив гіпотезу, що інтелектуальні люди відійшли від ролей, створених очікуваннями інших людей і перестали шукати невідповідності свого внутрішнього визначення індивіда.

Я-концепція це набір переконань індивіда про себе, що включає в себе такі елементи як академічне уявлення, гендерна, сексуальна та расова ідентифікації. В загальному значенні я-концепція втілює в собі основне питання «Хто я?». Я-концепція відрізняється від самосвідомості, що відноситься до ступеня, в якому самопізнання є визначеним, стійким і тим, що застосовується в даний час по відношенню до себе і своїх схильностей. Я-концепція також відрізняється від самооцінки: я-концепція є когнітивним або описовим компонентом самого себе, в той час, коли самооцінка є оціненим і стійким компонентом. Я-концепція складається з однієї з Я-схем й взаємодіє з самооцінкою, самопізнанням, та уявленням себе як особи в цілому. Вона включає в себе минулу, теперішню та майбутню сутності, де майбутня сутність виступає як самостійна ідея того, чим вона може бути, на кого може бути схожою, або чим вона боїться стати. Можливі сутності мають певний функціонал, що стимулює до певної поведінки [1]. Сприйняття людей, свого минулого чи майбутнього пов'язане з пізнанням самого себе. Теорія самопізнання стверджує, що люди мають за тенденцію підтримувати позитивну самооцінку, віддаляючись від негативного сприйняття себе. Крім того є тенденція до сприйняття минулого себе менш сприятливо («Я краще, ніж я мав би бути») на той час як майбутнє є більш позитивним («Я буду краще, ніж я є»). Самопізнання є внутрішньою моделлю, яка використовується для визначення своєї Я-схеми. Такі поняття як особистість, навички та здібності, професії та хобі, фізичні характеристики та інше - оцінюються та використовуються для само-схем, які акумулюють в собі розмірності (хтось, хто вважає себе поганим - буде асоціювати «geek-like» з собою). Колекція Я-схем становить загальну самооцінку. Наприклад, твердження «Я ледачий» - це самооцінка, яка сприяє при самопізнанні. Заява, «Я втомився», не буде частиною самооцінки, так як втома - тимчасовий стан, тож не може бути частиною само-схеми. Самопізнання людини може змінюватись з часом, тож відбувається переоцінка, що в крайніх випадках може привести до кризи особистості.

Дослідники остаточно ще не визначились з думкою, коли розпочинається розвиток самопізнання. Дехто стверджує, що гендерні стереотипи, встановлені батьками, діють на дитину з малку, а потім і все життя. Незважаючи на різні думки про початок самопізнання, усі сходяться на думці власної концепції, що впливає на когнітивну поведінку людей та емоційні результати, включаючи успішність і рівень щастя чи занепокоєння.

Література:

1. Myers, David G. (2014). Social psychology (10th ed.). New York: McGraw-Hill Higher Education. ISBN 0073370665.
2. Aronson, E.; Wilson, T.; Akert, R. (2015). Social Psychology. New York: Pearson Prentice Hall. p. 113. ISBN 9780132382458.
3. Aries, E; Olver, R R; Blount, K; Christaldi, K; Fredman, S; Lee, T (June 1998). "Race and gender as components of the working self-concept

